

kej iluminátorskej produkcie na Slovensku nevedie len cez porovnávanie so súdobým materiálom domácom — uhorským, ale cez komparáciu s celou stredoeurópskou rukopisnou produkciou a prameňmi jej iluminátorského umenia, čo je vlastne aj jednou z odpovedí na otázku centrum — provincia. Pravda, torzovitost' rukopisného fondu z územia Slovenska výrazne limituje možnosti nášho poznania a je vôbec otáznou, či bude možné na jeho základe vyšpecifikovať domácu iluminátorskú produkciu, ktorá sa v teoretickej rovine predpokladá.⁴¹

Z načrtnutého stavu nášho bádania o stredovekých iluminovaných rukopisoch vyplýva pre slovenskú umenovedu do budúcnosti niekoľko základných úloh. V prvom rade by malo ísť o základné heuristické spracovanie iluminovaných rukopisov, inkunábulí a diplomatického materiálu, teda o súpis, ktorý ako pendant trojdielného súpisu J. Sopka rozšíri v ňom obsiahnuté stručné informácie o knižnej výzdobe a kriticky ich spracuje z hľadiska umelecko-historického.⁴² Konkrétne predstavu o podobe tohto súpisu možno nadobudnúť z rakúskych súpisov (Pächt — Thoss — Jenni),⁴³ alebo

¹ Základný prehľad dejín odboru i literatúry pozri HLAVÁČEK, K.: Úvod do latinskej kodikologie. Praha 1978. Ten istý: Kodikologie. In: HLAVÁČEK, I.—KAŠPAR, J.—NOVÝ, R.: Vademecum pomocných vied historických. Praha 1988.

² DAIN, A.: Les Manuscrits. Paris 1949 (2. vyd. Paris 1964).

³ HLAVÁČEK, I.: Kodikologie. In: Vademecum. C. d. v pozn. 1, s. 271.

⁴ K vývoju názorov pozri: DELAISSÉ, L. M. J.: Towards a History of the Medieval Book. Divinitas II, 1967, s. 423—35; GRUJS, A.: Codicology or the Archeology of the Book? A false Dilemma. Quaerendo 2, 1972/2, s.87—108.

⁵ Množstvo znehodnotených rukopisov s vyrezanými ilumináciami, či zbierky iluminácií, ku ktorým sa ich pôvodné a takto znehodnotené kódexy dávno stratili, sú svedectvom o niekdajších nevedeckých prístupoch, zberateľských vášniach, či obchodných špekuláciách. K hlavným úlohám súčasnej kodikológie patrí preto hľadanie stratených rukopisov k vyrezaným zlomkom, alebo opačne a ich sceľovanie (aspoň teoretické) do pôvodných celkov.

⁶ PÄCHT, O.: Buchmalerei des Mittelalters. Eine Einführung. München 1984, s. 9 a 10.

⁷ DAIN, A.: C. d. v pozn. 2, s. 13.

⁸ PRAŽÁK, J.: Ke studiu českého knižního umění 13. století. (Kodikologické poznámky k iluminovaným rukopisům.) In: Umění 13. století v českých zemích. Praha 1983, s. 576. Ten istý: K metodologickému přínosu pomocných věd historických zvláště kodikologie. In: Pomocné vědy historické v současném archivnictví a historiografii. Praha 1987, s. 197—200; HLAVÁČEK,

v súčasnosti pripravovanom súpise iluminovaných rukopisov knižnice Národního Muzea v Prahe.⁴⁴ Žiadúce je aj počítačové spracovanie, ktorého príprava môže čerpať nielen z podobných vo svete zaužívaných systémov deskripcie (pozri pozn. 10), ale aj z analogických počítačových súpisov v iných historických vedách.⁴⁵

V rámci užšieho štúdia vystupuje do popredia ako jedinečný historický rukopisný celok s prvým známym súpisom kódexov z 15. storočia Kapitulska knižnica v Bratislave⁴⁶, kremnická knižnica⁴⁷, farská knižnica v Levoči (v súčasnosti deponovaná v rumunskej Alba Iulii)⁴⁸. Žiadúce by bolo i vydávanie ďalších faximílií.⁴⁹

Na záver je potrebné dodať, že stredoveký iluminovaný rukopisný fond, či už domácej, alebo cudzej proveniencie, z územia Slovenska i napriek svojej torzovitosti patrí k prameňom, ktoré presahujú lokálny rámec. Na druhej strane dokumentuje kultúrne pomery a umelecké procesy regionálne, či mikroregionálne a po dôkladnom spracovaní by sa mohol stať práve v tejto oblasti modelovým.

ČEK, I.: Kodikologie. C. d. v pozn. 1, s. 274; ŠVÁCHA, R.: Dějepis umění v současnosti. In: Kapitoly z českého dějepisumu umění II. Praha 1987, s. 369—70 (týka sa ďalších oblastí umenovedného výskumu); STEJSKAL, K.—ŠVÁBENSKÝ, M.: Iluminátor cerroniánskeho rukopisu Půlkavy a jeho dílo. Umění XXXVI, 1988/4, s. 340—65; MARTI, R.: How Much Description Does a Manuscript Need? In: Polata Knigopisnaja. Nijmegen 1987, s. 73—84. Podáva tu prehľadnú tabuľku (s. 77) o sférah záujmu jednotlivých disciplín pri skúmaní rukopisu.

⁹ Pozri pozn. 43 a 44.

¹⁰ Richtlinien Handschriftenkatalogisierung. 4. erweiterte Auflage. Deutsche Forschungsgemeinschaft. Bonn 1985; Guide pour Élaboration d'une Notice de Manuscrit. (Série informatique et Documentation textuelle.) Institut d'Histoire des Textes. CNRS. Paris 1977; OHLGREN, T. H.: Computer Indexing Of Illuminated Manuscripts for Use in Medieval Studies. In: Computer in the Humanities, 12, 1978, s. 189—99; GARNIER, F.: Construction et exploitation iconographique du Corpus des enluminures des bibliothèques de France. In: First International Conference on Automatic Data Processing of Art History Data and Documents. Pisa 1978. Conference Transactions II, s. 183—97; Data Retrieval Samples Using the PARIS System. Control Data Corporation, Knowledge Based Services. Minneapolis 1979; STONES, M. A.—ARTUR, R. S.: Manuscripts Illumination and PARIS, CDC, KBS. Minneapolis 1981; GEURTS, A. J.—GRUJS, A.—KRIEKEN, J. van—VEDER, W. R.: Codicography and Computer. In: Polata Knigopisnaja. Nijmegen 1987, s. 4—39.

¹¹ HLAVÁČEK, I.: Paleografie. C. d. v pozn. 8, s. 27.